

перерахувань до бюджету податків та контроль за ресурсами, то сьогодні, на нашу думку, цей перелік необхідно доповнити завданнями – оцінити: рівень і динаміку показників прибутку; використання прибутку; фінансову стійкість підприємства; показники собівартості продукції; показники рентабельності; ліквідність балансу і платоспроможність підприємства тощо. Загалом перераховані аспекти більшою мірою стосуються не стільки звичайного відображення господарських операцій та їх результатів, скільки до опрацьованих даних і отримання вихідної бази прийняття управлінських рішень, пов'язаних з діяльністю підприємства.

Таким чином, трансформація потреб управління в отриманні інформації для прийняття рішень пов'язана не лише з потребою оптимізації діяльності, оскільки вона є об'єктивним результатом зміни економічної ситуації та економічних зв'язків і місця суб'єкта діяльності на ринку загалом.

Література

1. Думлер С. А. Управление производством и кибернетика / С. А. Думлер. – М. : Машиностроение, 1969. – 424 с.

2. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку діяльності переробних підприємств: монографія / В. М. Рожелюк. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 488 с.

УДК: 657:655.5:347.781

Рудницький В.С.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування,

Вагнер І.М.,

к.е.н., ст. викладач кафедри обліку і оподаткування,

Львівський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

РОЯЛТІ: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У сучасних умовах розвитку бізнесу, усе більшої актуальності набирають питання регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності, зокрема використання об'єктів авторського права в господарській діяльності. Саме тому, необхідно звернути увагу на особливості виплати роялті як платежів за користування авторськими правами на літературні твори. Адже, згідно з законодавством автор має право на частку доходів отриманих від використання його твору у вигляді роялті.

Отже, роялті – це платежі за використання або за надання права на використання об'єкта права інтелектуальної власності [1, п. 4], [2, п.п. 14.1.225].

Принциповими для визначення порядку відображення роялті в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності є такі питання: по-перше, до яких видів діяльності (операційної, інвестиційної чи фінансової) слід відносити операції з надання у користування нематеріальних активів?; по-друге, (для підприємства – одержувача роялті), чи забезпечують операції з надання у користування нематеріальних активів третім особам основну частку доходу такого підприємства, тобто чи є така діяльність основною метою створення підприємства?

Отже, роялті як платіж за використання (не відчуження) необоротного активу для його (роялті) одержувача є грошовим потоком, який належить до операційної діяльності.

Якщо виплачувані роялті можна прив'язати до конкретного об'єкта витрат, то суми роялті необхідно включати в собівартість продукції (робіт, послуг). У цьому випадку, витрати визнаємо одночасно з визнанням доходу від реалізації такої продукції.

Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Суми таких витрат на виплату роялті включаємо в інші витрати: до складу адміністративних витрат або витрат на збут. У такому разі витрати виникають у періоді їх здійснення (тобто на дату нарахування). При цьому порядок, строки і розміри виплачуваних роялті мають бути обумовлені в ліцензійному договорі.

На наш погляд, необхідно розглянути документи, які необхідно мати для підтвердження витрат з виплати роялті (табл. 1).

Таблиця 1

Первинні документи для обліку операцій з роялті [3]

Назва документу	Коротка характеристика
Ліцензійний договір	Встановлює розмір, порядок і строки виплат за використання об'єкта права інтелектуальної власності
Платіжне доручення	Оформляється для підтвердження витрат зі сплати роялті
Розрахунок або бухгалтерська довідка	Складаються в порядку та строки виплат за використання об'єкта права інтелектуальної власності, встановлені в ліцензійній угоді

Залежно від передбачених відповідною угодою умов платежів за використання нематеріальних активів для обліку нарахованих або попередньо сплачених роялті можуть використовуватися такі рахунки:

- у разі авансової сплати роялті (на термін до року), що буде поступово зараховуватися в міру використання ліцензіатом наданих йому ліцензійним договором прав, – рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів»;

- у разі нарахування роялті – рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями», субрахунок 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками», на якому ведуть облік нарахованих платежів за використання майна, отриманого в користування.

У випадку, коли ліцензійним договором передбачено авансовий платіж за використання об'єкта інтелектуальної власності, який погашатиметься не раніше ніж через дванадцять місяців з дати балансу, тоді, згідно з правилами обліку, такий аванс слід відображати у складі довгострокової дебіторської заборгованості. Якщо нарахована згідно з ліцензійним договором заборгованість зі сплати роялті не підлягає погашенню протягом дванадцяти місяців з дати балансу, тоді для обліку такого зобов'язання слід застосовувати рахунок 55 «Інші довгострокові зобов'язання», а в міру переведення довгострокових зобов'язань у поточні – рахунок 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями».

У разі, якщо платник роялті вирішив, що формування похідного нематеріального активу та його подальша амортизація дає змогу забезпечити адекватне відображення інформації в обліку і звітності щодо доходів і витрат виходячи із принципу їх відповідності, а отже, витрати за використання об'єктів інтелектуальної власності слід капіталізувати та відображати у рамках інвестиційної діяльності. Порядок обліку відповідних операцій має бути представлений наступним чином (табл. 2).

Методика обліку роялті в системі бухгалтерських рахунків, згідно з вимогами національних П(С)БО, в повній мірі забезпечить достовірне відображення інформації про роялті у сторін ліцензійної угоди – ліцензіара та ліцензіата.

Отже, врегулювання відносин у сфері авторського права, розробка єдиного підходу до процедури передачі немайнових авторських прав на літературні твори дасть можливість не лише налагодити відносини між видавництвом і автором, але й допоможе достовірно оцінити продукти інтелектуальної власності та коректно відобразити в обліку та звітності доходи від передачі їх у користування.

Порядок обліку операцій з капіталізації витрат

Зміст операції	Облік господарських операцій
Визначені ліцензійною угодою витрати, які має сплатити ліцензіат за право використання нематеріального активу	Д-т 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» К-т 55 «Інші довгострокові зобов'язання» (формування нематеріального активу можливе, якщо строк використання наданого ліцензіату права перевищує один рік, а отже, найлогічнішим є використання у цій кореспонденції саме рахунка 55).
Введення в експлуатацію» права на використання нематеріального активу	Д-т 12 «Нематеріальні активи» (субрахунок 127 «Інші нематеріальні активи») К-т 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів».
Нарахування амортизації нематеріального активу згідно з методом, визначеним обліковою політикою підприємства	Д-т 23 «Виробництво» К-т 133 «Знос нематеріальних активів»
Сплата роялті ліцензіатом виходячи із відповідних умов ліцензійного договору	Д-т 55 «Інші довгострокові зобов'язання» К-т 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» та Д-т 61 «Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями» К-т 31 «Рахунки в банках».
Списання нематеріального активу після закінчення терміну його використання	Д-т 133 «Знос нематеріальних активів» – К-т 127 «Інші нематеріальні активи».

Література

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» від 29.11.1999 № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Фурса В.М. Особливості оподаткування роялті відповідно до податкового кодексу України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uipv.org/ua/Fursa_150413